

Kuntapäätäjä live 18.12.2024

Osallistaako kunta, osallistuvatko kuntalaiset?

- **Tilaisuuden avaus**
- **Tutkittua tietoa kuntalaisten osallistumisesta ja kunnista kuntalaisten osallistajina**, Tutkimuspäällikkö Marianne Pekola-Sjöblom
- **Mitä on osallistumisen johtaminen kunnissa?** erityisasiantuntija, Ville Nieminen
- **Kysymyksiä ja keskustelua**

Tulevien webinaarien ajankohdat ja muuta tietoa:
www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja-live

Mikä on Kuntapäätäjä live?

- Webinaareissa käsitellään kuntien päätöksentekoa, johtamista, organisoitumista sekä demokratiaa ja luottamushenkilötoimintaa.
- Webinaareja noin kuudesti vuodessa.
- Tilaisuudet ovat avoimia ihan kaikille kiinnostuneille, mutta ne on erityisesti suunnattu kuntien luottamushenkilöille, virkamiesjohdolle ja -valmistelijoille.
- Ilmoittaudu mukaan etukäteen – Kevään ajankohdat löytyvät jo verkosta

Tulevien webinaarien ajankohdat ja muuta tietoa:
www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja-live

Kuntapäätäjä live

Kevään 2025 Kuntapäätäjä livet

- Kuntastrategiat ja strategiaprosessit. Keskiviikkona 29.1.2025 kello 15-16.
- Näkymiä tulevalle valtuustokaudelle. Keskiviikkona 12.3.2025 kello 15-16.
- Kuntavaalien tulostanalyysi. Keskiviikkona 7.5.2025 kello 15-16.

Ilmoittaudu jo nyt mukaan!

Tulevien webinaarien ajankohdat ja muuta tietoa:
www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja-live

Kuntalaistutkimus 2024:

Suorat osallistumis- ja vaikuttamistavat kuntalaisten arvioimina

Kuntapäättäjä Live 18.12.2024

Kuntaliiton tiedote 19.12.2024: Kuntavaalit ovat suosituin tapa vaikuttaa, mutta kuntalaiset vaikuttavat myös vaalien välillä

Marianne Pekola-Sjöblom, tutkimuspäällikkö, Kuntaliitto

Kartoitetut osallistumis- ja vaikuttamistavat

Tarkka kysymysmuotoilu:

Kunnan päätöksentekoon voidaan vaikuttaa monella tavalla.

A. Oletko käyttänyt seuraavia vaikuttamistapoja/-kanavia?

B. Miten arvioit niiden vaikuttaneen tai vaikuttavan kunnan päätöksentekoon?

Arvioi vaikuttamistapojen vaikuttavuutta asteikolla 1 (erittäin huono vaikuttamistapa) – 5 (erittäin hyvä vaikuttamistapa).

HUOM. Esitä oma arviosi vaikuttamistavan vaikuttavuudesta vaikka et itse olisikaan käyttänyt kyseistä tapaa.

- Ottanut yhteyttä kunnan luottamushenkilöön.
- Ottanut yhteyttä kunnan viranhaltijaan.
- Tehnyt kuntalaisaloitteen.
- Tehnyt kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen
- Allekirjoittanut vetoituksen tai adressin.
- Kirjoittanut yleisönosastokirjoituksen tms. mielipidekirjoituksen
- Vastannut kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn.
- Antanut palautetta kunnan järjestämistä palveluista.
- Osallistunut kunnan järjestämään keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen.
- Osallistunut kunnan järjestämään osallistuvaan budjetointiin ehdottamalla ja/tai äänestämällä jotain toimenpidettä.
- Osallistunut kunnan asukas-/asiakas- tai käyttäjäraatiin.
- Osallistunut päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan.
- Osallistunut nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan.
- Osallistunut kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan.
- Osallistunut jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan.
- Osallistunut jonkin poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan.
- Osallistunut lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta.

Taustoitusta kuntalaisten suoraan osallistumiseen ja vaikuttamiseen

Valtaosa pitää edustuksellista osallistumista tärkeänä

- 76 % pitää kuntavaaleissa äänestämistä tärkeimpänä keinona vaikuttaa kuntansa asioihin.

...mutta toisaalta

- 72 % pitää tärkeänä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä lähialueensa kehittämisessä.

...ja ainoastaan

- 21 % on sitä mieltä, että kunnan päättäjät kuulevat kuntalaisten mielipiteitä.
- 21 % on sitä mieltä, että kunnassa päätettävissä asioista viestitään kuntalaisille riittävän ajoissa.
- 20 % on sitä mieltä, että kunta tarjoaa riittävästi tietoa kuntalaisten osallistumismahdollisuuksista kunnan palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja päätösten valmisteluun.

Kuntalaisten eniten käyttämiä suoria osallistumis- ja vaikuttamistapoja tai -kanavia

(kysymyspatteristossa yht. 17 kanavaa)

❖ Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	40 %
❖ Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	38 %
❖ Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan osallistuminen	31 %
❖ Vetoomuksen tai adressin allekirjoitus	31 %
❖ Lähiympäristön kehittämiseen osallistuminen talkootyön tms. kautta	29 %
❖ Yhteydenotto kunnan viranhaltijaan	29 %

Suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen käyttö 2024

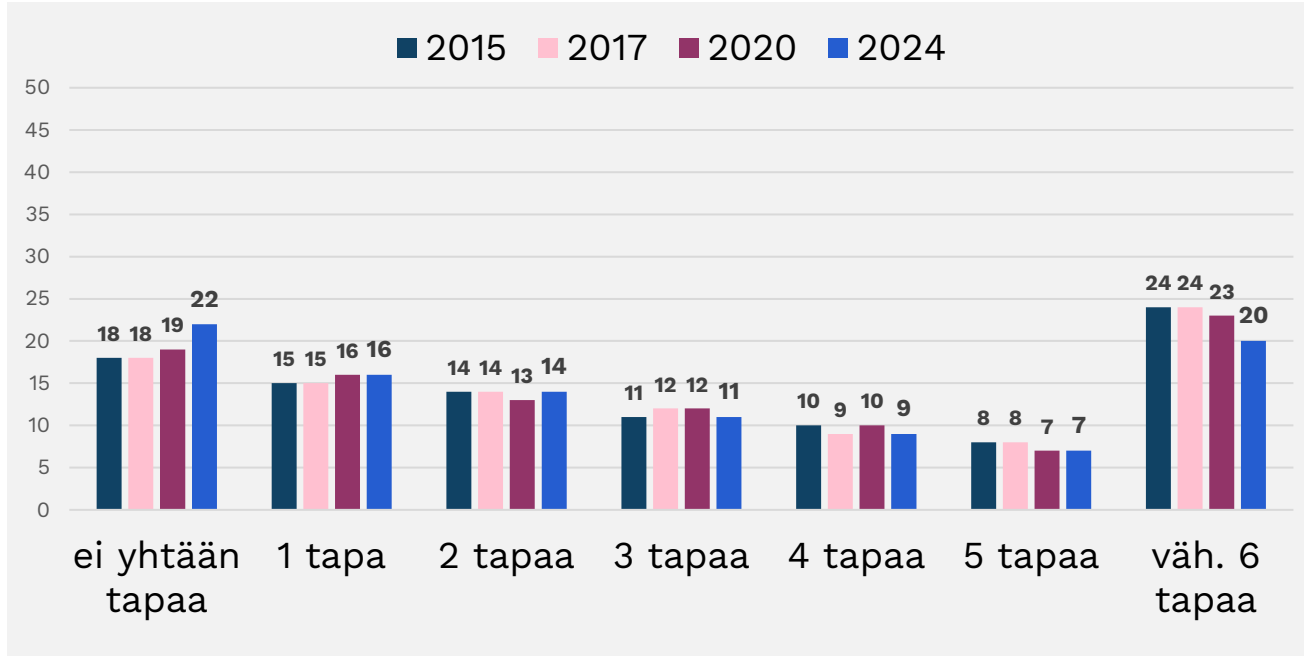
% vastanneista käyttänyt ko. tapaa (N= 10 211 – 10 305)

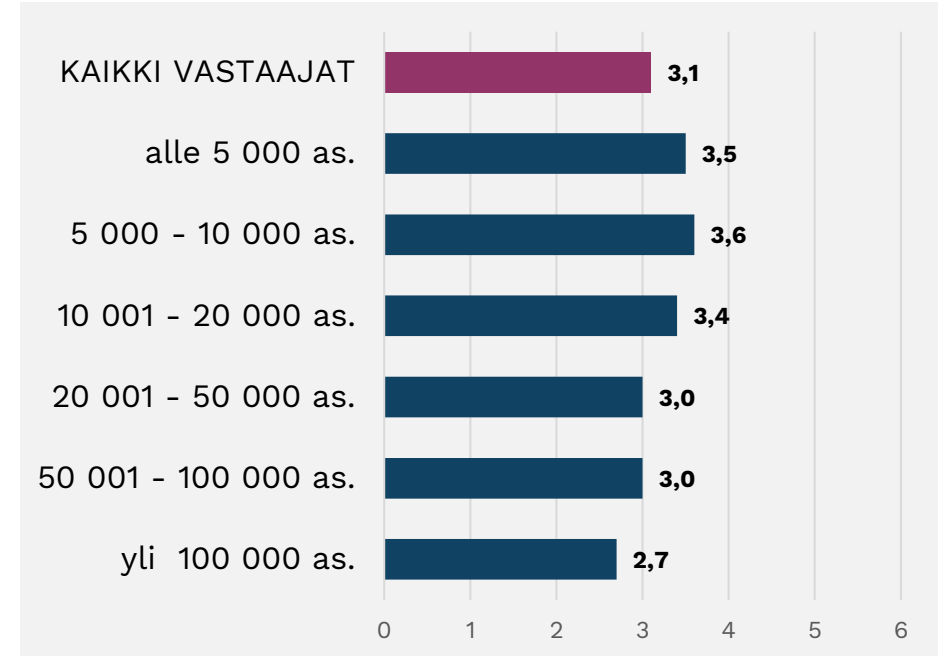

78 % vastanneista kuntalaisista on käyttänyt vähintään yhtä suoraa osallistumistapaa, 22 % ei yhtäkään tapaa

Kuntalaisten käyttämien osallistumistapojen määrä 2015-2024
(% vastanneista) (2015-2020: max 16 tapaa; 2024: max 17 tapaa)

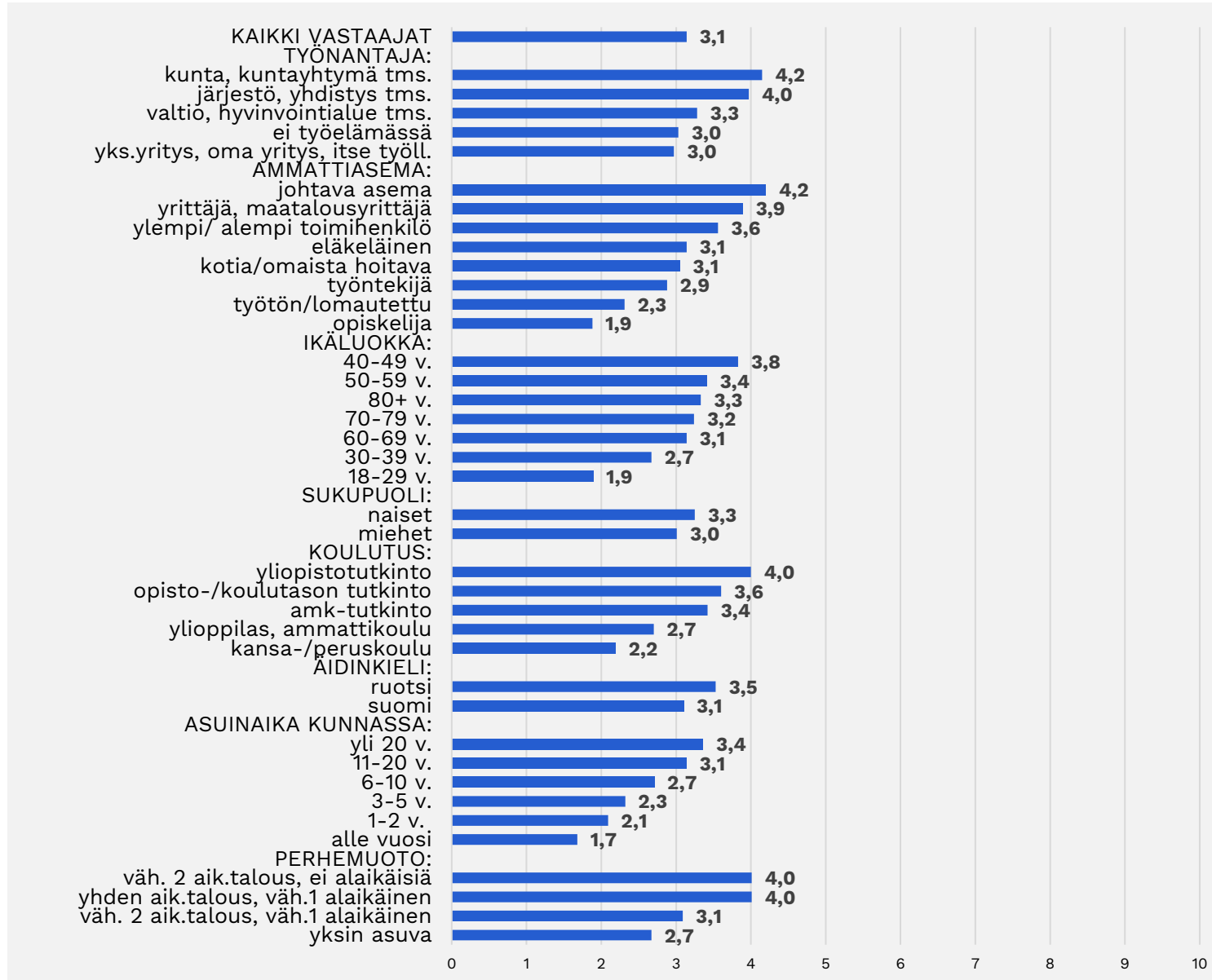
Kuntalaisten käyttämien osallistumistapojen määrä keskimäärin eri kokoluokissa (max 17 tapaa)

- **Ei ainuttakaan osallistumistapaa käyttäneiden osuus on kasvanut ja vähintään kuutta osallistumistapaa käyttäneiden määrä on laskenut edellisistä tutkimusvuosista 2015-2020.**
- Alle 20 000 asukkaan kunnissa käytetään keskimääräistä useampaa osallistumistapaa, yli 20 000 asukkaan kunnissa keskimääräistä vähemmän. (min 2,7 ja max 3,6 tapaa).

Kuntalaisten osallistumisaktiivisuus erilaisten yksilöominaisuuksien mukaan tarkasteltuna.

Osallistumistapojen käyttöindeksi asteikolla 0-17; mitä suurempi arvo, sitä aktiivisempi. (N=10174-10436)

Kuntalaiskyselyyn vastanneet kuntalaiset ovat käyttäneet keskimäärin kolmea (3) osallistumistapaa.

Osallistumistapojen käyttö vaihtelee yksilöominaisuuksien mukaan;

Aktiivisimmin suoria osallistumistapoja käyttävät

- Kunnassa/kuntasektorilla sekä järjestöissä tai yhdistyksissä työskentelevät
- Korkeasti koulutetut
- Johtavassa asemassa olevat
- Lapsiperheelliset
- 40-49 -vuotiaat
- Yli 20 vuotta nykyisessä kunnassa asuneet
- Naiset ovat hieman aktiivisempia kuin miehet
- Ruotsinkieliset ovat hieman aktiivisempia kuin suomenkieliset

Vaikuttavimpina pidettyjä suoria osallistumis- ja vaikuttamistapoja/-kanavia

(kysymyspatteristossa yht. 18 kanavaa)

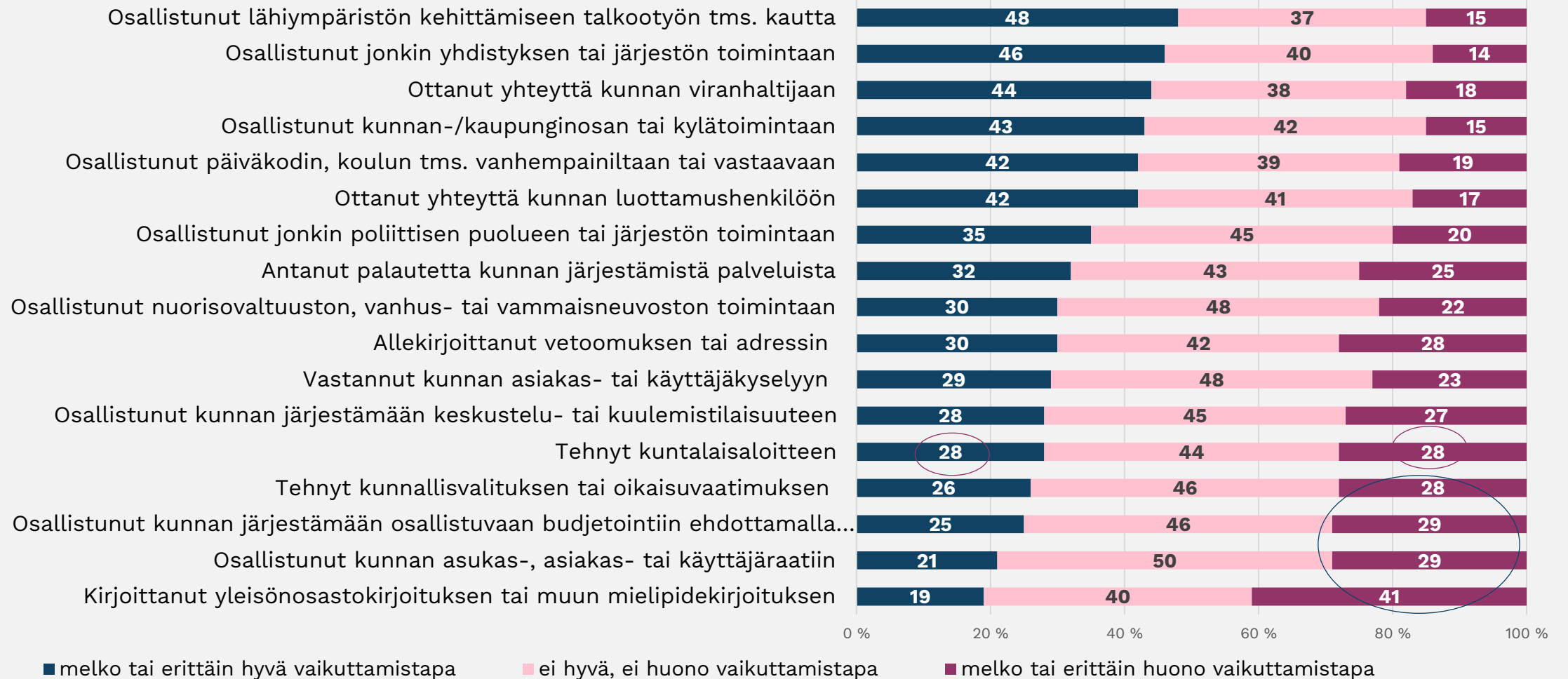
Melko tai erittäin hyvänä vaikuttamistapana pitävien %-osuus.

- Lähiympäristön kehittämiseen osallistuminen talkootyön tms. kautta 48 %
- Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen 46 %
- Yhteydenotto kunnan viranhaltijaan 44 %
- Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen 43 %
- Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen 42 %
- Yhteydenotto kunnan luottamushenkilöön 42 %

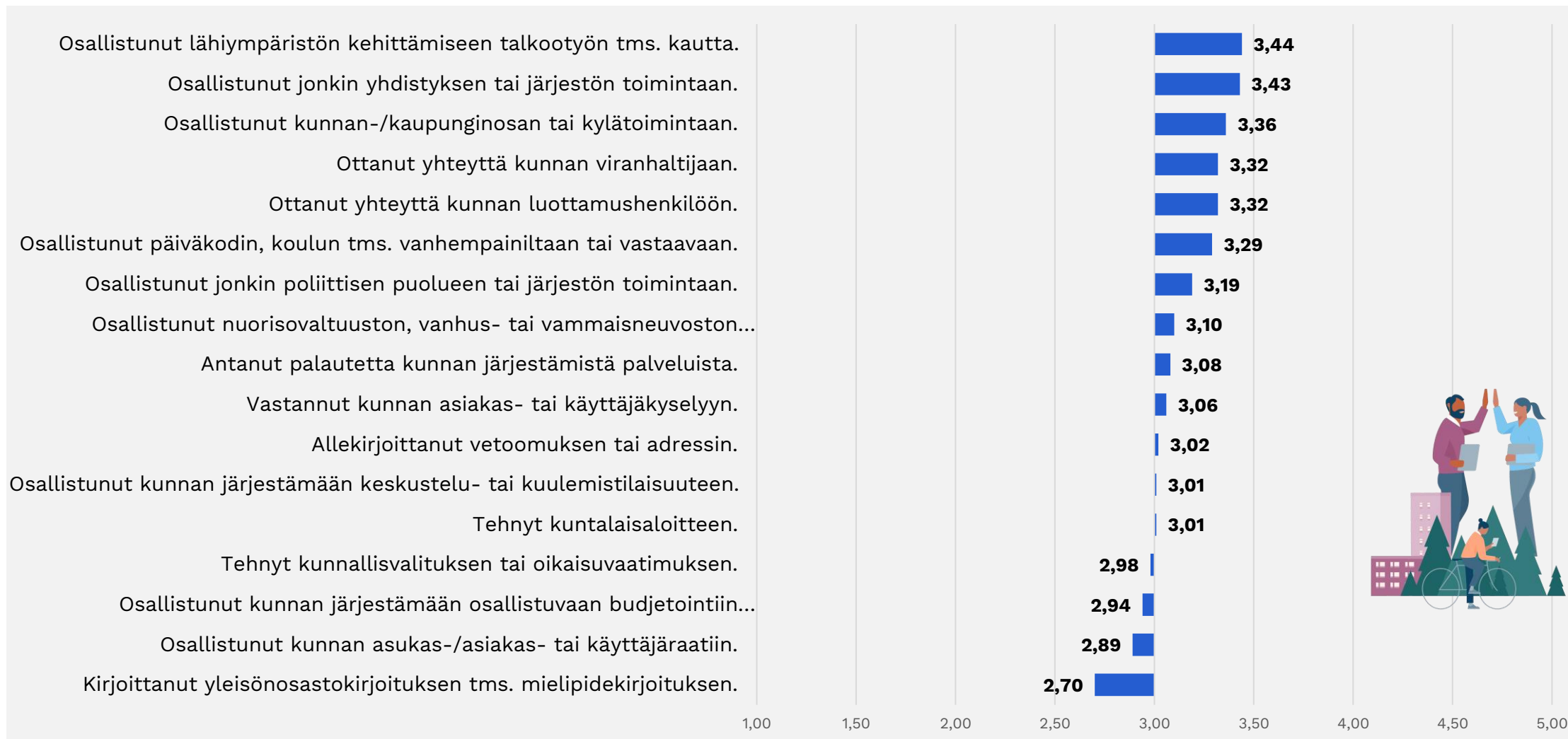
Kuntalaisten arviot erilaisten suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen vaikuttavuudesta 2024.

Vastausten %-jakaumat (N=5138-6801). Arviot asteikolla 1-5; 1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä vaikuttamistapa

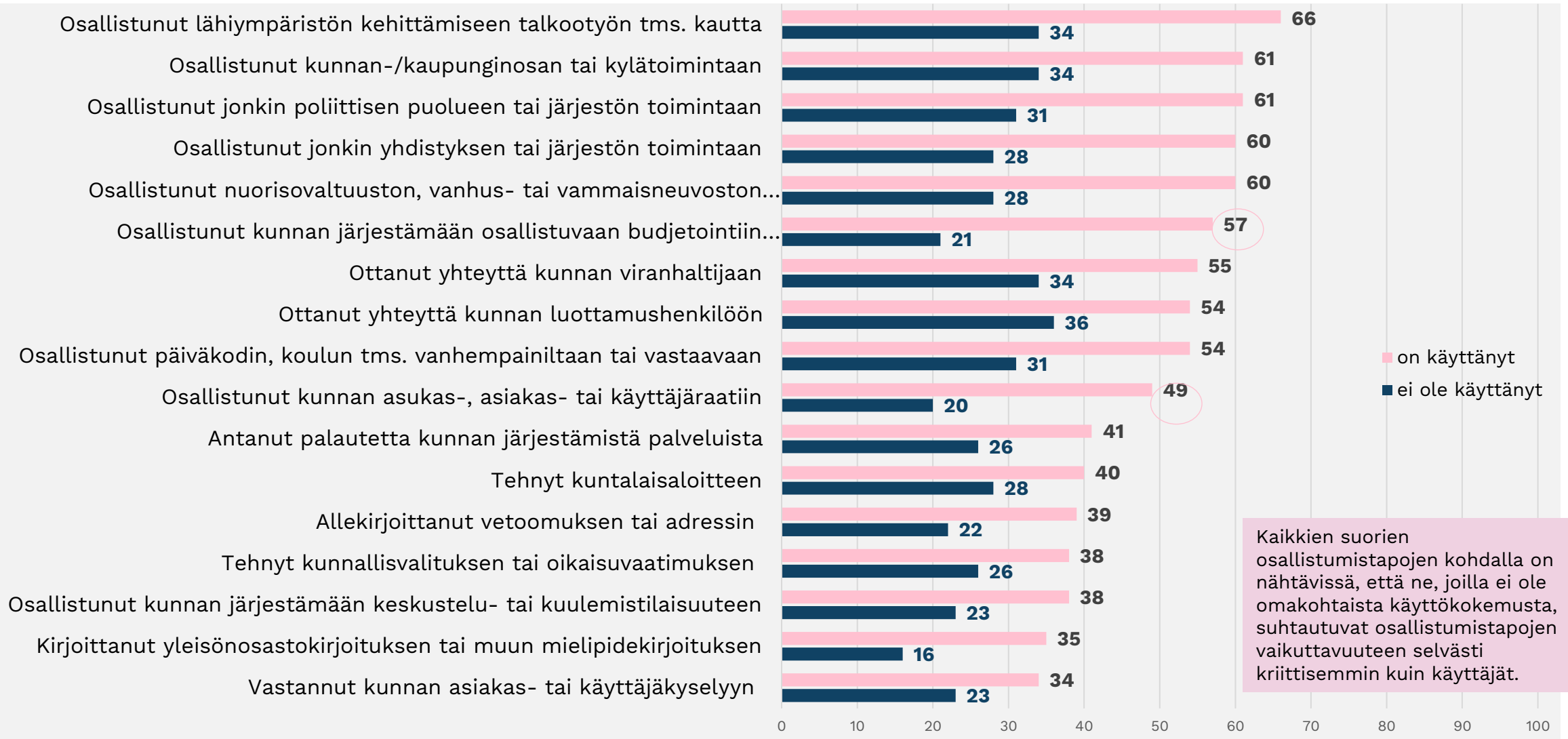
Kuntalaisten arviot erilaisten suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen vaikuttavuudesta 2024.

Arvio vaikuttavuudesta keskiarvoina asteikolla 1-5; mitä korkeampi arvo, sitä positiivisempi arvio. (N=5126-6824).

Suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen käyttö ja vaikuttavuus 2024

% vastanneista käyttäjistä vs. ei-käyttäjistä pitää hyvänä vaikuttamistapana (N=5114-6764)

Suorien osallistumistapojen luokittelu käytön yleisyyden ja vaikuttavuusarvion mukaan 2024

Osallistumistavat	Arvio vaikuttavuudesta - Keskiarvo asteikolla 1-5 alle 3,10	Arvio vaikuttavuudesta + Keskiarvo asteikolla 1-5 väh. 3,10
<p>Käyttö</p> <p>-</p> <p>Käyttäjien osuus alle 20%</p>	<p>Luokka 1: Käyttö - ja vaikuttavuus -</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuntalaisaloite ▪ Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus ▪ Yleisönosasto- tai muu mielipidekirjoitus ▪ Asukas-, asiakas- tai käyttäjäraati* ▪ Osallistuva budjetointi* 	<p>Luokka 3: Käyttö - ja vaikuttavuus +</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vanhus- tai vammaisneuvostot, nuorisovaltuustot ▪ Poliittinen puolue- tai järjestötoiminta ▪ Yhteydenotto kunnan luottamushenkilöön
<p>Käyttö</p> <p>+</p> <p>Käyttäjien osuus väh. 20%</p>	<p>Luokka 2: Käyttö + ja vaikuttavuus -</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Asiakas- tai käyttäjäkyselyt ▪ Vetoamus tai adressi ▪ Palautteenanto kunnan palveluista ▪ Keskustelu-/kuulemistilaisuudet 	<p>Luokka 4: Käyttö + ja vaikuttavuus +</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yhdistys- tai järjestötoiminta ▪ Päiväkodin/koulun tms. vanhempainillat ▪ Talkootyö tms. lähiympäristön kehittäminen ▪ Yhteydenotto kunnan viranhaltijaan ▪ Kunnanosa- tai kylätoiminta

* ko. osallistumistapaa käyttäneistä lähes/yli puolet pitää vaikuttavuutta hyvänä

Eniten ja vähiten käytetyt osallistumistavat kuntakokoluokittain tarkasteltuna

	alle 5 000 as.	5 000 - 10 000 as.	10 001 - 20 000 as.	20 001 - 50 000 as.	50 001 - 100 000 as.	yli 100 000 as.
Eniten käytetyt osallistumistavat (%)						
1	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen
2	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen
3	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Yhdistys- tai järjestötoimintaan osallistuminen
4	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen.	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Ottanut yhteyttä kunnan viranhaltijaan.	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen
5	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen & Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tai vastaavaan osallistuminen.	Osallistunut lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta.	Ottanut yhteyttä kunnan viranhaltijaan.	Palautteen anto kunnan järjestämistä palveluista.	Palautteen anto kunnan järjestämistä palveluista.
Vähiten käytetyt osallistumistavat						
1	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnan asukas-/asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-/asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen
2	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen
3	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnan asukas-/asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen
4	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen
5	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen

Eniten ja vähiten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat kuntakokoluokittain tarkasteltuna

	alle 5 000 as.	5 000 - 10 000 as.	10 001 - 20 000 as.	20 001 - 50 000 as.	50 001 - 100 000 as.	yli 100 000 as.
Eniten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat (5 korkeinta vaikuttavuusarviota asteikolla 1-5)						
1	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen	Yhdistys- tai järjestötoiminta	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen
2	Yhdistys- tai järjestötoiminta	Yhdistys- tai järjestötoiminta	Talkootyö ym. lähiympäristön kehittäminen	Yhdistys- tai järjestötoiminta	Yhdistys- tai järjestötoiminta	Yhdistys- tai järjestötoiminta
3	Kunnanosa- tai kylätoiminta	Kunnanosa- tai kylätoiminta	Kunnanosa- tai kylätoiminta	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainillat	Kunnanosa- tai kylätoiminta	Yhteydenotto luottamushenkilöön
4	Yhteydenotto viranhaltijaan	Yhteydenotto viranhaltijaan	Yhteydenotto viranhaltijaan	Kunnanosa- tai kylätoiminta	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainillat	Puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen
5	Yhteydenotto luottamushenkilöön	Yhteydenotto luottamushenkilöön	Yhteydenotto luottamushenkilöön	Yhteydenotto luottamushenkilöön	Yhteydenotto luottamushenkilöön	Kunnanosa- tai kylätoiminta
Vähiten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat (keskiarvo asteikolla 1-5 alle 3)						
1	Yleisönosastokirjoitukset tms.	Yleisönosastokirjoitukset tms.	Yleisönosastokirjoitukset tms.	Yleisönosastokirjoitukset tms.	Yleisönosastokirjoitukset tms.	Yleisönosastokirjoitukset tms.
2	Asukas-/käyttäjäraadit tms.	Asukas-/käyttäjäraadit tms.	Asukas-/käyttäjäraadit tms.	Asukas-/käyttäjäraadit tms.	Asukas-/käyttäjäraadit tms.	Asiakas-/käyttäjäraadit tms.
3	Osallistuva budjetointi	Kuntalaisaloite	Osallistuva budjetointi	Osallistuva budjetointi	Kunnan keskustelu-/kuulemistilaisuudet	Kunnan keskustelu-/kuulemistilaisuudet
4	Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus	Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus	Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus	Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus	Osallistuva budjetointi	Osallistuva budjetointi
5		Osallistuva budjetointi & Vetoisuus tai adressi			Kuntalaisaloite	Kunnallisvalitus tai oikaisuvaatimus

Eniten ja vähiten käytetyt osallistumistavat ikäluokittain tarkasteltuna

	18-29 v.	30-39 v.	40-49 v.	50-59 v.	60-69 v.	70-79 v.	väh. 80 v.
Eniten käytetyt osallistumistavat (%)							
1	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tms. osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tms. osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tms. osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen
2	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen
3	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen
4	Palautteenanto kunnan järjestämistä palveluista	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen
5	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Palautteenanto kunnan järjestämistä palveluista	Palautteenanto kunnan järjestämistä palveluista	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto
Vähiten käytetyt osallistumistavat							
1	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen
2	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen
3	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen
4	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen
5	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen & Poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen & Poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen & Poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen	Nuorisovaltuuston, vanhus- tai vammaisneuvoston toimintaan osallistuminen

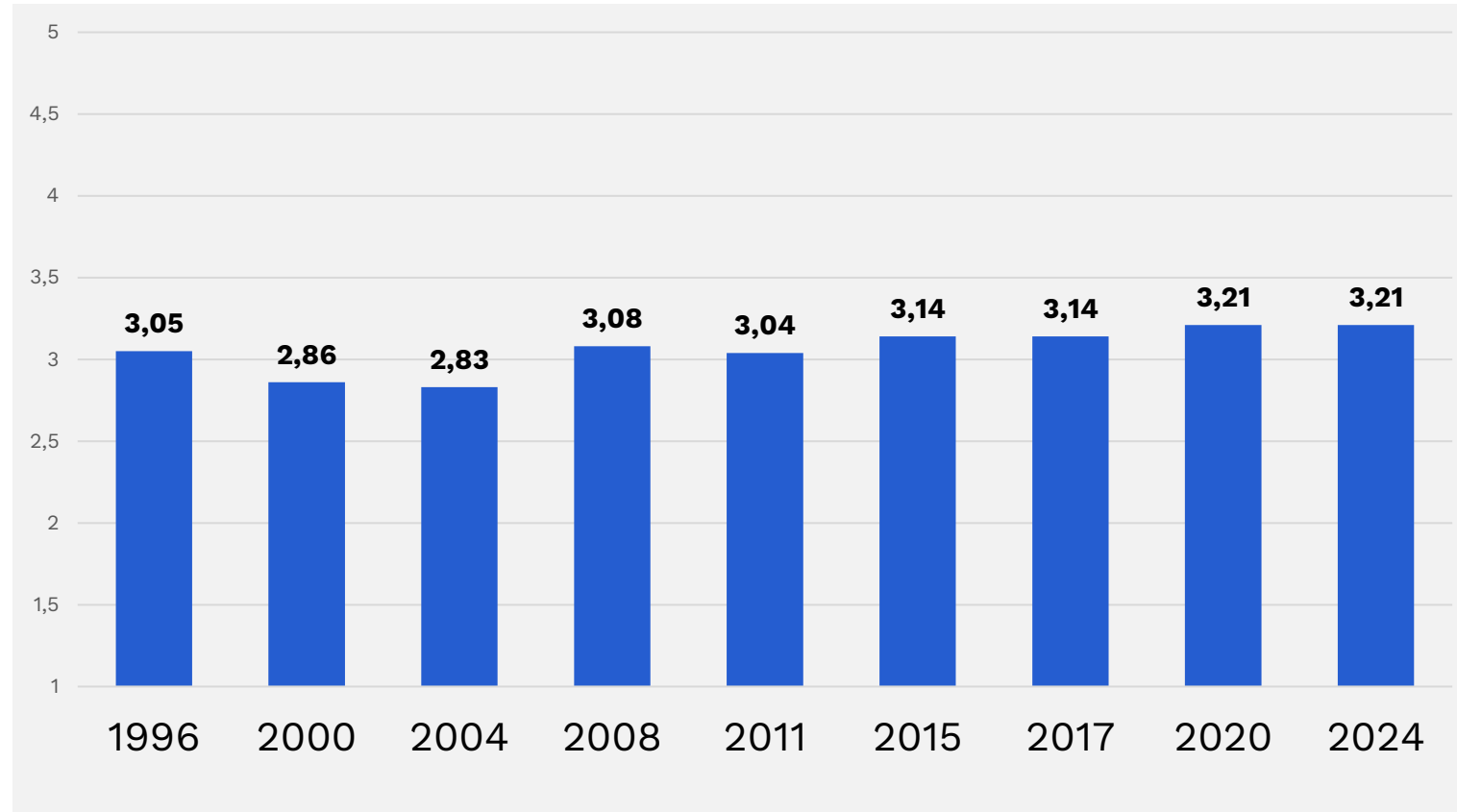
Eniten ja vähiten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat ikäluokittain tarkasteltuna

	18-29 v.	30-39 v.	40-49 v.	50-59 v.	60-69 v.	70-79 v.	väh. 80 v.
Eniten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat (5 korkeinta vaikuttavuusarviota asteikolla 1-5)							
1	<i>Poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen</i>	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen
2	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Lähiympäristön kehittämiseen talkootyön tms. kautta osallistuminen
3	Jonkin yhdistyksen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tms. osallistuminen	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Kunnan luottamushenkilöön yhteydenotto	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen
4	<i>Kuntalaisaloitteen tekeminen</i>	Poliittisen puolueen tai järjestön toimintaan osallistuminen	Kunnan luottamushenkilöön yhteydenotto	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Kunnan luottamushenkilöön yhteydenotto	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto
5	Vetoimuksen tai adressin allekirjoittaminen	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Kunnan viranhaltijaan yhteydenotto	Päiväkodin, koulun tms. vanhempainiltaan tms. osallistuminen	Kunnan-/kaupunginosan tai kylätoimintaan osallistuminen	Kunnan luottamushenkilöön yhteydenotto	Kunnan luottamushenkilöön yhteydenotto
Vähiten vaikuttavina pidetyt osallistumistavat (keskiarvo asteikolla 1-5 alle 3)							
1	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen
2	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen	Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen
3	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen		Kunnan keskustelu- tai kuulemistilaisuuteen osallistuminen	Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen	Kunnan asukas-, asiakas- tai käyttäjäraatiin osallistuminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen
4		Kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen		Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Yleisönosastokirjoituksen tai mielipidekirjoituksen kirjoittaminen
5				Vetoimuksen tai adressin allekirjoittaminen	Kuntalaisaloitteen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen	Kunnallisvalituksen tai oikaisuvaatimuksen tekeminen
6				Osallistuvaan budjetointiin osallistuminen		Vetoimuksen tai adressin allekirjoittaminen	Vetoimuksen tai adressin allekirjoittaminen

Kuntalaistutkimus 2024:

Kuntalaisten arviot suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen vaikuttavuudesta 1996-2024*.

Vaikuttavuusindeksin arvo asteikolla 1-5; mitä suurempi arvo, sitä positiivisempi arvio. (N-2024=10 436)

Kuntalaisten suhtautuminen suorien osallistumistapojen vaikuttavuuteen on pikemmin positiivista kuin kriittistä.

Vaikuttavuusarvio on kaiken kaikkiaan tyydyttävällä tasolla.

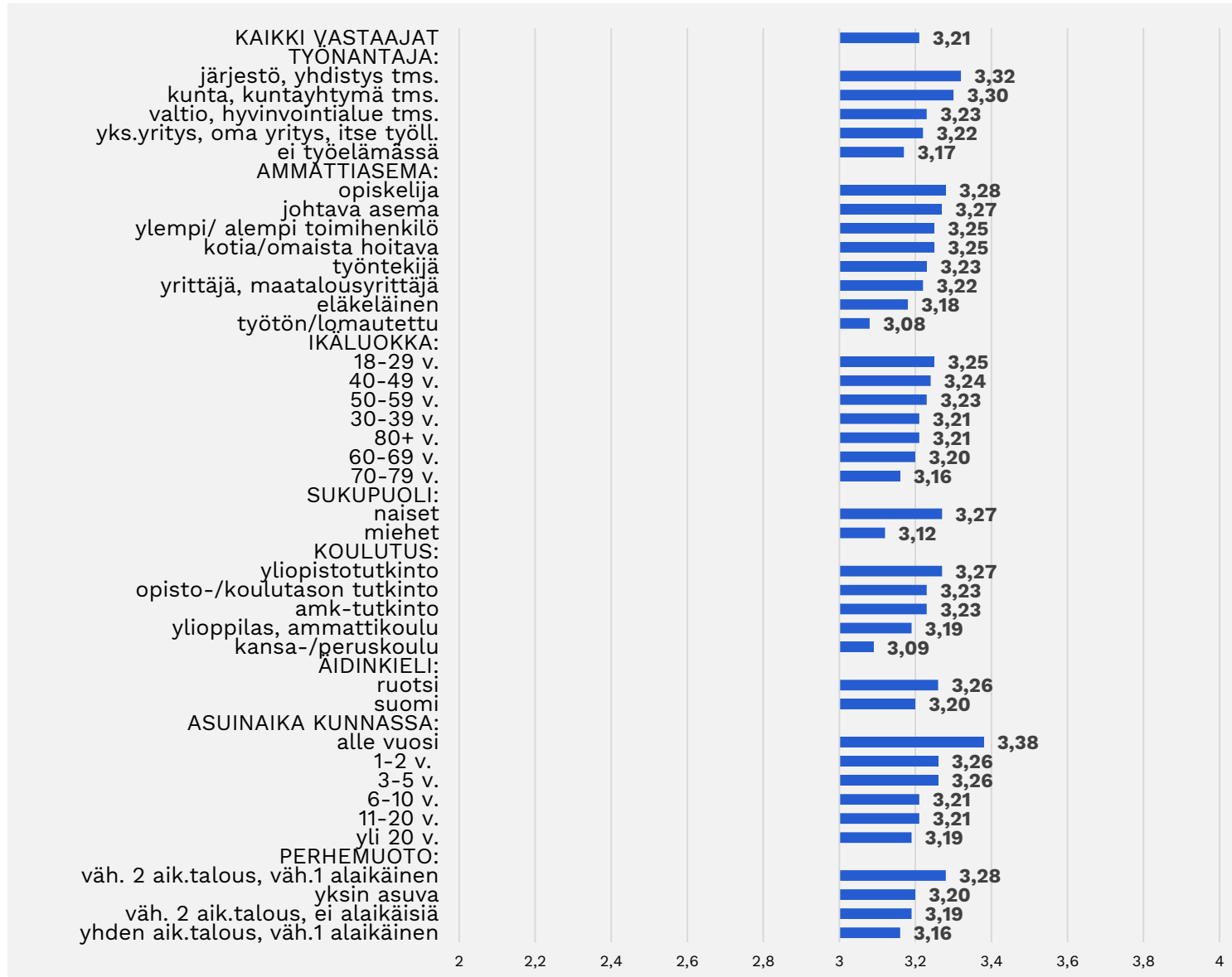
Vaikuttavuusarvio on samalla tasolla kuin edellisellä mittauskerralla vuonna 2020 ja samalla paremmalla tasolla kuin ajanjaksolla 1996-2017.

*Vaikuttavuusindeksin (summamuuttujien) sisältämät erilaisten osallistumistapojen määrät voivat vaihdella eri vuosina.

20 Vuosien 1996-2017 tiedot on raportoitu mm. ARTTU2-tutkimusohjelman loppuraportissa ”[Kuntaudistukset leveämpiä hartioita etsimässä](#)”. (Kuntaliitto 2019)

Kuntalaisten arviot suorien osallistumis- ja vaikuttamistapojen vaikuttavuudesta.

Vaikuttavuusindeksin arvo asteikolla 1-5; mitä suurempi arvo, sitä positiivisempi arvio. (N=8458-8643)

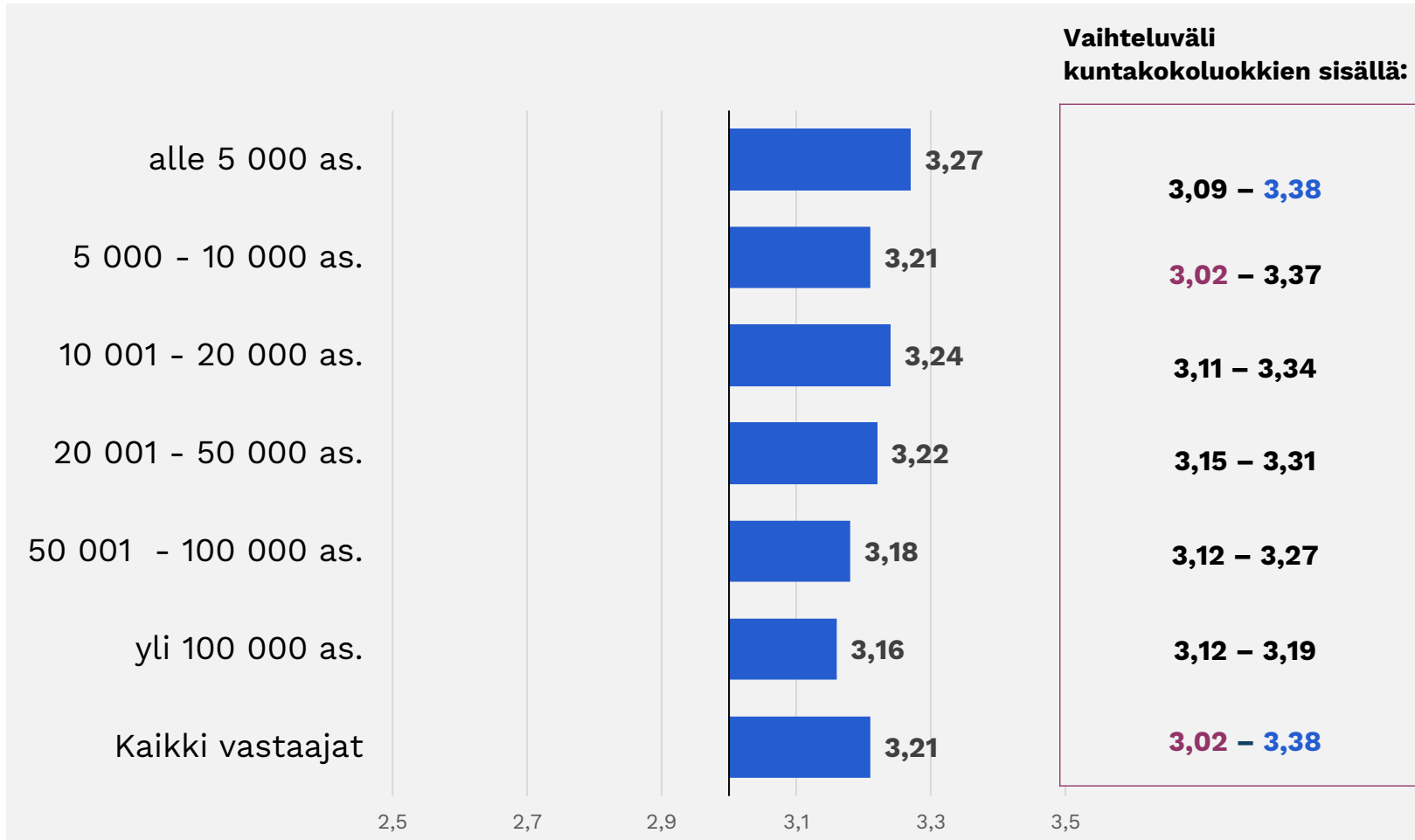
Kaikki vastaajat riippumatta taustasta suorien osallistumistapojen vaikuttavuutta kunnan päätöksentekoon pikemmin hyvänä kuin huonona.

Kaikkein eniten suorien osallistumistapojen vaikuttavuuteen uskovat

- alle vuoden nykyisessä kunnassa asuneet,
- järjestössä/yhdistyksessä tai kuntasektorilla työskentelevät,
- opiskelijat ja johtavassa asemassa olevat,
- yliopistotutkinnon suorittaneet
- naiset
- lapsiperheelliset

Kuntalaisten arviot suorien osallistumistapojen vaikuttavuudesta kuntakokoluokittain tarkasteltuna.

Vaikuttavuusindeksin arvo asteikolla 1-5; mitä suurempi arvo, sitä positiivisempi arvio. (N= 8643)

Osallistumistapoja pidetään pikemmin vaikuttavina kuin ei-vaikuttavina kaikissa kuntakokoluokissa ja tutkimuskunnissa.

- Kuntakokoluokkien välisten vaihtelujen lisäksi myös kuntakokoluokkien sisäiset vaihtelut ovat suuria.
- Kokoluokkien sisäiset vaihtelut ovat suuria erityisesti alle 20 000 asukkaan kunnissa, ja ovat suurimmillaan alle 5 000 asukkaan kunnissa.

Vaikuttavuusindeksin kriittinen piste arvo 3,00.

Jos arvo yli 3,00: pikemmin positiivinen arvio. Jos arvo alle 3,00: pikemmin kriittinen kuin positiivinen arvio.

”Kaikki liittyy kaikkeen”

Osallistumistapojen vaikuttavuusindeksin yhteydet kuntalaisten muihin mielipiteisiin.

Korrelaatiot, Pearson's r, N=8473-10217.

Kaikki korrelaatiot ovat positiivisia ja erittäin merkitseviä.

	Osallistumistapojen vaikuttavuusindeksi
Luottamus kunnan päätöksentekoon ja päättäjiin	.40
Palvelutyytyväisyys	.33
Palvelujen saavutettavuus	.30
Arvio kunnan talouden hoidosta	.25
Kuntavaaleissa äänestäminen on tärkein keino vaikuttaa kunnan asioihin	.25
Arvio kunnan pärjäämisestä kuntien välisessä ”hyvä asua ja elää” –kilpailussa	.22
Samaistuminen kotikuntaan	.20
Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen tärkeys lähialueen kehittämisessä	.20
Samaistuminen kunnanosaan	.19
Samaistuminen omaan asuinalueeseen	.18
Tyytyväisyys nykyiseen elämäntilanteeseen	.15
Arvio omasta hyvinvoinnista tällä hetkellä	.14

Arviot osallistumistapojen vaikuttavuudesta ovat merkitsevässä yhteydessä monien muiden kuntalaismielipiteiden kanssa.

- Selvästi merkitsevimmän osallistumistapojen vaikuttavuus korreloi kuntalaisten kunnan päätöksentekoa ja päättäjiä kohtaan tuntemuksen luottamuksen kanssa.
- Vastaavia merkitseviä yhteyksiä on havaittu myös aiemmissa Kuntaliiton Kuntalaistutkimuksissa.

Lisätietoja – Ytterligare information:

www.kuntaliitto.fi/kuntalaistutkimus2024

www.kommunforbundet.fi/invanarundersokning2024

www.kuntaliitto.fi/erilaistuvakuntasuomi2025

www.kommunforbundet.fi/kommunforbundet/tjanster/forskning/forandringarnaskommunfinland

Marianne Pekola-Sjöblom

Tutkimuspäällikkö – Forskningschef

Marianne.pekola-sjoblom@kuntaliitto.fi

[@M_PekolaSjoblom](#)

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

ERILAISTUVA KUNTASUOMI 2025

Kuntaliiton tutkimusohjelma 2020–2025

Mitä on osallistumisen johtaminen kunnissa?

Ville Nieminen, erityisasiantuntija, Kuntaliitto

"Osallistumisen johtamisessa on kyse kuntalaisten ja luottamushenkilöiden osallistumisen koordinoinnista kuntien toiminnan ja päätöksenteon prosesseihin."

Miksi osallistumisen johtamisesta on tärkeää puhua?

- Demokratian tilaa tulee kohentaa
- Kuntien roolit, kuntajohtaminen ja johtamisen rakenteet muutoksessa
- Keskustelukulttuurin kehittäminen kunnissa
- Vaikuttava ja tehokas päätöksenteko
- Osallistumisen johtamista ei tunnisteta riittävän monipuolisesti kunnissa

Osallistumisen johtamisen ulottuvuuksia

- **Sisäinen yhteistyö ja koordinointi**
  - Vastuut ja roolit eri vaiheissa
  - Kuka johtaa osallistumista?
  - Milloin osallistuminen on erityisen tärkeä – milloin sitä ei tarvita?
  - Löytyykö riittävää osaamista?
  - Toteutuvatko avoimen hallinnon periaatteet?
- **Vaikuttamisen paikat ja oikea-aikaisuus**
  - Milloin osallistumisella on eniten merkitystä?
  - Miten osallistuminen toteutetaan vaikuttavasti?
  - Miten tunnistetaan ”herkät” päätökset?
  - Jatkuvan osallistumisen kanavat?
- **Tiedon saatavuus ja välitys**
  - Onko tietoa saatavilla riittävästi?
  - Onko tieto ajantasaista?
  - Kenellä on mahdollisuus saada ja hyödyntää tietoa?
  - Onko tiedon saatavuus pro- vai reaktiivista?
- **Luottamus ja kunnioitus**
  - Mitä on riittävä vuoropuhelu?
  - Tuntevatko osapuolet toisensa ja toimialansa?
  - Asiallisen keskustelun ja käytöksen perusteet
  - Päätöksentekokulttuuri

Osallistumisen johtamisen teemoja

Osallistumisen johtaminen

- Selkeät vastuut ja osallistumisen koordinointi
- Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden roolit ja vastuut
- Johtoryhmätyöskentely
- Positiivinen keskustelukulttuuri
- Epäviralliset ja viralliset vuorovaikutuskanavat
- Viestintä ja avoimuus
- Osaaminen

Päätöksenteko

- Vireilletulon ennakointi
- Osallistava valmistelu
- Tiedon saatavuus
- Keskustelun mahdollistaminen
- Jatkuva vuorovaikutus
- Päätöksen ennakoarviointi ja seuranta
- Roolit ja vastuut päätöksenteon eri vaiheissa

Vireilletulo

- Miten kuntalaiset voivat ehdottaa valmisteltavia asioita?
- Miten luottamushenkilöt tuovat asiat valmisteluun?
- Miten tiedotetaan varhaisessa vaiheessa vireille tulevista asioista luottamushenkilöille/kuntalaisille?
- Miten ennakoita tärkeimpiä aiheita?
- Kuinka aikaisin vireille tulevasta asiasta voi viestiä?
- Kuka vastaa luottamushenkilöille viestimisestä?
- Luottamushenkilöiden roolit tiedon välittämisessä puolueiden sisällä?
- Viranhaltijan rooli sidosryhmille viestimisessä?

Valmistelu

- Valmistelun laajuuden määrittäminen ja päätös vaikutusten arvioinnin tekemisestä
- Vaikuttavat tavat osallistaa kuntalaisia päätösvaihtoehtojen muodostamiseen ja vaikutusten arviointiin?
- Kohderyhmäkohtaiset kuulemiset?
- Riittävät tavat kuunnella luottamushenkilöitä mm. päätösvaihtoehtojen ja vaikutusten arvioinnissa?
- Miten valmisteltavista asioista viestitään?
- Sisäinen viestintä ja valmistelun johtaminen (mm. johtoryhmä)

Päätöksenteko

- Päätöksenteossa käytettävissä olevien tietojen saatavuus?
- Miten mahdollistetaan päätöksenteon yhteydessä käytävää keskustelua?
- Päätöksenteon perusteluiden (ml. Vaikutusten arviointi) avoimuus?
- Päätöksen viestinnällisen tarpeen arviointi eri näkökulmista
- Mitkä ovat milloinkin tärkeimmät kanavat viestiä?
- Viestintäänkö myös täytäntöönpanon aikana?
- Päätöksenteon ja siihen osallistumisen arviointi

Täytäntöönpano

Arviointi

Vaikutusten ennakoarviointi

Vaihtoehtojen muodostaminen

Vaikutusten tunnistaminen

Vaihtoehtojen vertailu

Päätösesityksen laadinta

Kolme pointtia osallistumisen johtamisesta

- 1. Kunnissa tulisi avoimesti keskustella, miten jäsenetään kuntalaisten ja luottamushenkilöiden vaikuttamista**
- 2. Yhteiset osallistumisen periaatteet ja niiden kautta johtaminen ovat demokratian tukijalkoja**
- 3. Osallistumisen johtaminen tulisi tunnistaa kuntajohtamisen osa-alueeksi**

A close-up photograph of tree branches covered in a thick layer of white frost. The branches are dark brown and intricate, set against a clear, bright blue sky. The lighting is soft, highlighting the texture of the frost.

Kysymyksiä ja keskustelua

**Rauhallista joulua ja
onnellista uutta vuotta!**